

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی
مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی
با رویکرد توسعه پایدار
8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

تأثیر آموزش معکوس بر یادگیری خودتنظیمی و اشتیاق تحصیلی دانش آموزان

سحر میرزایی، دانش آموخته کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، واحد بجنورد، دانشگاه آزاد اسلامی، بجنورد، ایران
رویا افراسیابی*، استادیار گروه مدیریت آموزشی، واحد بجنورد، دانشگاه آزاد اسلامی، بجنورد، ایران

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، تأثیر آموزش معکوس بر یادگیری خودتنظیمی و اشتیاق تحصیلی دانش آموزان هنرستان های دخترانه شهرستان جاجرم بود. روش اجرای پژوهش به صورت نیمه آزمایشی؛ پیش آزمون پس آزمون و با استفاده از انتخاب آزمودنیها در گروههای آزمایشی و کنترل بوده است. جامعه آماری شامل دانش آموزان هنرستان های دخترانه شهرستان جاجرم بودند. به منظور انتخاب نمونه مورد مطالعه این پژوهش، ۳۰ نفر به روش نمونه گیری در دسترس انتخاب و به صورت تصادفی در ۲ گروه (آزمایش و کنترل) ۱۵ نفره تقسیم بندی شدند. داده های پیش آزمون و پس آزمون به وسیله پرسشنامه های یادگیری خودتنظیمی بوفارد و همکاران (۱۹۹۵) و اشتیاق تحصیلی فردریکز و همکاران (۲۰۰۴) به دست آمد که پایایی و روایی آن مطلوب گزارش شده است. به منظور تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون t زوجی و آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. یافته ها نشان داد که آموزش معکوس بر خودتنظیمی یادگیری و اشتیاق تحصیلی دانش آموزان هنرستان های دخترانه شهرستان جاجرم تفاوت معناداری وجود دارد (۰/۰۰۱). بنابر یافته های به دست آمده، نتیجه گرفته می شود که آموزش معکوس یکی از رویکردهای مؤثر برای ارتقای یادگیری خودتنظیمی و اشتیاق تحصیلی دانش آموزان است.

واژه های کلیدی: آموزش معکوس، خودتنظیمی یادگیری، اشتیاق تحصیلی، دانش آموزان

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی
مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی
با رویکرد توسعه پایدار
8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

A study of effect of reverse education on self-regulated learning and academic motivation of girls in Jajarm vocational schools

Sehar Mirzaee, M.A in Educational Administration , Department of Education , bojnourd Branch, Islamic Azad University, Bojnourd, Iran

***Roya Afrassiabi**, Associate Professor , Department of Educational Administration, bojnourd Branch, Islamic Azad University, Bojnourd, Iran

Abstract:

The present study was conducted to study the effect of reverse education on self-regulated learning and academic enthusiasm of students in girls' conservatories in Jajarm city. To carry out the research the semi-experimental method, pretest and post test method, was applied. The statistical population included girls' students in vocational schools in Jajarm city. In order to select the sample to be studied in this research, 30 people were selected by available sampling method and randomly divided into 2 groups (experimental and control group). The data collection tool includes two self-regulation questionnaires by Bouffard et al. (1995) and Fredericks et al.'s (2004) academic enthusiasm. Considering the standardization of the questionnaires, content validity was used to determine the validity". In order to analyze the data, paired t-test and Pearson's correlation coefficient test were used. The findings showed that there is a significant difference in reverse education on the self-regulation of learning and academic enthusiasm of girls' conservatories in Jajarm city (0.001). According to the findings, it is concluded that reverse education is one of the effective approaches to promote self-regulated learning and academic enthusiasm of students.

Keywords: reverse education, self-regulation, academic enthusiasm, students

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی
مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی
با رویکرد توسعه پایدار
8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

Corresponding Author*: royaafrazi1398@gmail.com

مقدمه

امروزه رسالت نظام ها، آموزش، پرورش و تربیت نسل هایی برای آینده است که بسیار پیشرفته تر، پیچیده تر و کامل تر از وضع موجود خواهد بود (بامبر^۱، ۲۰۱۶). یکی از اصلی ترین عناصر سیستم های آموزشی، عنصر فردی می باشد که دانش آموزان از مهمترین آنها هستند و نقش والایی در کارایی و اثربخشی سیستم های آموزشی دارند (تارانینو، لمیس، بالارد، مسودا و دوراک^۲، ۲۰۱۵).

همچنین معلمان به عنوان خط مقدم سیستم آموزشی هستند، به طوری که هر گونه اصلاح یا تغییر در برنامه درسی بدون در نظر گرفتن نقش، دیدگاه و فعال بودن آنان در جریان طراحی محکوم به شکست است. بنابراین می توان به جرات گفت که یکی از رمزهای به ثمر رسیدن طرح ها و برنامه های متعدد ارائه شده در نظام آموزشی، مشارکت فعال معلمان در فرآیند طراحی، اجرا و ارزشیابی آن است (کلی^۳، ۲۰۱۱؛ به نقل از امیر پور احمد علی، علی اکبر شیخی فینی، ۱۳۹۷).

یکی از روش ها و استراتژی هایی که برای آموزش اثر بخش است، رویکرد آموزش معکوس می باشد. این رویکرد برخلاف روش های سنتی قدیمی و سخنرانی، رویکردی دانش آموز محور است. در روش های قدیمی و سنتی اغلب تمرکز بر روی معلم و یاددهنده بود و توجه چندانی به سلايق یادگیرنده در فرآیند آموزش نمی شد. اما در این روش برخلاف روش های قبلی معلم نقش یک تسهیل گر و کمک کننده را در فرآیند تدریس برعهده دارد و دانش آموز را راهنمایی می کند تا به اهداف مورد نظر برسد. برخلاف روش های قبلی در این روش دانش آموز در فرآیند تدریس درگیر می شود و از حالت منفعل که در روش های سنتی وجود دارد خارج می شود و نقش یک دانش فعال را در کلاس ایفا می کند. استفاده از این روش باعث افزایش اعتماد به نفس و مشارکت دانش آموزان می شود. در این روش دانش آموز چگونگی تعامل با همکلاسی ها و معلم در کلاس را به خوبی می آموزد (آناکورن و کلونگ کراتوک^۴، ۲۰۱۵). توجه به اهمیتی که روش آموزش معکوس در یادگیری دانش آموزان دارد پس بدون شک می تواند نقش مهمی در بهبود تعلیم و تربیت داشته باشد. در دنیای امروز هیچ کس از آموزش و یادگیری بی نیاز نیست و یادگیری بخشی از زندگی انسانها محسوب می گردد؛ از این رو محور تمام برنامه های درسی و آموزشی به تحقق امر یادگیری معطوف است و تا به امروز، هیچ موضوعی به اندازه یادگیری و مسائل مربوط به آن، تعلیم و تربیت را متحول نکرده است و همه دست اندرکاران امر تعلیم و تربیت برای انجام صحیح یادگیری کوشیده اند. توجه به این مفهوم کلیدی تا جایی قابل توجه است که یادگیری ارتباط تنگاتنگی با موفقیت تحصیلی افراد داشته و امروزه نظامهای آموزشی با مشکلات عمده ای در خصوص عدم پیشرفت تحصیلی فراگیران که سرمایه اصلی این مراکز محسوب میشوند، مواجه هستند؛

¹ Bomber

² Tarantino and Lemise and Balard and Mesuda and Durak

³ Kelly

⁴ Anacorn&Clongkeratok

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

به طوری که آمار بالای افت تحصیلی، ترک تحصیل، اخراج و توقف در تحصیل، هر ساله خسارتهای زیادی به نظام آموزشی کشورها، تحمیل میکند (آبیودان^۵، ۲۰۱۱).

آموزش راهبرد های خود تنظیمی به دانش آموزان این امکان را می دهد که دانش آموز با برنامه ریزی، سازماندهی و خودبازبینی به شیوه های تکلیف مدار تر به انجام تکالیف و فعالیت های روزمره خود بپردازند. دانش آموزان به کمک راهبردهای خودتنظیمی می توانند شکست های خود را از نو مورد بررسی و بازبینی قرار دهند و در نهایت یادگیری فعال در دانش آموزان بهبود می یابد. این دانش آموزان به واسطه خودتنظیمی می توانند از مفید بودن راهبردهای خاص برای حل مسئله کارا و یادگیری بهتر آگاهی داشته باشند (ملترز^۶، ۲۰۰۴). در چند سال اخیر، به پدیده ی اشتیاق به تحصیل توجه زیادی شده است، زیرا این موضوع در حوزه روانشناسی مثبت نگر قرار می گیرد که در زمینه توصیف و رشد انسان ها تمرکز دارد و باید توجه داشت که اشتیاق در هر زمینه ای باعث رشد و تعالی افراد می شود. یادگیری مبنایی ترین فرایندی است که در نتیجه آن موجودی ناتوان در طی تعاملات خود، تحول یافته و توانایی های شناختی اش افزایش میابد همینطور باید در نظر گرفت که رشد هر جامعه ای مدیون آموزش آن جامعه است. دانش آموزانی که اشتیاق تحصیلی داشته باشند، توجه و تمرکز بیشتری در کارها دارند و به تبع آن عملکرد تحصیلی بهتری خواهند داشت و از رفتار های ناسازگارانه اجتناب می کنند. پس اشتیاق نیروی انگیزشی قوی هست که بر جهت، شدت، کیفیت و اهداف طولانی مدت تأثیر می گذارند. بنابراین افراد پرشور این پتانسیل را دارند که سطوح بالایی از پشتکار را از خود نشان دهند و در رسیدن به اهداف شخصی خود و سرسخت بودن سازگار باشند (بنجامین، اسچلنبرگ، هولدینگ، کاستنر^۷، ۲۰۲۰).

پژوهش حاضر نظر به مهم و تأثیرگذار بودن خودتنظیمی یادگیری و اشتیاق تحصیلی در نظر دارد تأثیر آموزش معکوس بر یادگیری خودتنظیمی و اشتیاق تحصیلی دانش آموزان هنرستان های دخترانه شهرستان جاجرم را بررسی کنند.

یکی مهمترین مکان هایی که توسط آن و با یک برنامه ریزی سازماندهی شده می شود مسائل مهم اجتماعی و فرهنگی را به دانش آموزان آموزش داد، مدرسه است. در حقیقت رشد و توسعه هر جامعه ای بستگی به چگونگی و نوع عملکردی است که در مدارس واقع می شود. عواملی که می تواند در این امر تأثیرگذار باشد، معلمان، دانش آموزان و سایر کارکنان میباشند. معمولا ارتباط بین این عناصر میتواند از عوامل تأثیر گذار برای کسب به اهداف باشد که باید از دیدگاه صاحب نظران، محققان و مسئولان مورد توجه و بررسی بیشتری قرار بگیرد. آگاهی از این نهاد آموزشی از حیثه ی رسمی و غیر رسمی اهمیت و ارزش برجسته ای دارد. معلمان، دانش آموزان و مدیران مدرسه ها در محل کار خود به صورت اجتناب ناپذیری با مشکلات و شرایط مبهمی در مدرسه مقابله می کنند، که تحقیقات و بررسی های سازمانی و آگاهی مفیدتر از آن، میتواند به شکل نظام نامه های راهنمایی، مسیر طولانی مدت باعث کاهش شناخت واقعیت ها شده و به افراد دخیل در این سازمان از لحاظ درک وظایف محیط کاری خود کمک کند (سرکاری، ۱۳۹۳).

⁵ Abiodun

⁶ Meltzer

⁷ Benjamin, Schelenberg, Holding, Castner

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

امروزه جامعه نیازمند الگوهای نوین و خلاق آموزشی است تا دانش آموزان را برای مقابله با بحران های زندگی و بهره گیری از فرصتها و تواناییها و خلاقیتهای خویش آماده سازند. لذا دانش آموزان باید به جای به خاطر سپردن، قابلیتهای چگونه آموختن از طریق تفکر و برخورد منظم با مسائل و مشکلات را به طریق علمی یاد بگیرند (مبصرملکی و کیان، ۱۳۹۷). ایده کلاس معکوس زمانی مطرح شد که ابزارهای الکترونیک که در ارائه آموزش مورد استفاده قرار می گرفتند دارای محدودیتهایی بودند، از جمله آنکه ابزارهای الکترونیکی یادگیری مباحث را در خارج از کلاس حمایت نمی کرد و در زمان ارائه معلم امکان بازخورد و پیشنهاد از سوی یادگیرنده وجود نداشت (باکر^۸، ۲۰۰۰).

یکی از روش های که در آن از تکنولوژی بطور وسیعی استفاده می شود آموزش به شیوه ی کلاس درس معکوس یا وارونه است (افلاهرتی و فیلیپس^۹، ۲۰۱۵).

در این شیوه مدرس قبل از حضور در کلاس، محتوای مد نظر برای تدریس را در اختیار فراگیران قرار می دهد. فراگیران در محیط هایی غیر از محیط آموزش مانند خانه، بصورت انفرادی یا گروهی، محتوای آموزشی اعم از مطالب مکتوب، فیلم های آموزشی، اسلایدهای آموزشی، فایل های صوتی و ... را می آموزند و این فعالیت ها جایگزین تدریس در کلاس میشوند، از این رو به آن آموزش معکوس می گویند (لی و هو^{۱۰}، ۲۰۱۷). این نوع آموزش از دو بخش: یادگیری تعاملی و ارتباطی داخل کلاس و تعلیم با کمک رایانه خارج از کلاس درس تشکیل شده است. بنابراین آموزش معکوس، ترکیبی از روش آموزش سنتی و مدرن است و هر دو الگو در دست یافتن به اهداف یادگیری نقش موثری دارند (روچ^{۱۱}، ۲۰۱۴). در این روش مدرس نقش خود را از انتقال دهنده اطلاعات به تسهیلگر و راهنما تغییر می دهد. مدرس به فراگیران بازخورد شخصی داده و از اینرو در فرایند آموزش نقش همکارانه و همیارانه بیشتری را ایفاء می کند (شوارتز^{۱۲}، ۲۰۱۴). از آنجایی که در کلاس درس معکوس تاکید بر کاربرد مفاهیم فراگرفته شده و فعالیت های نوآورانه است، نه از بر نمودن حقایق، فراگیران به درکی عمیقتری از مواد آموزشی دست می یابند. همچنین با اجازه دادن به فراگیر جهت مشاهده سخنرانی ها در منزل و دست و پنجه نرم کردن با مفاهیم در کلاس درس با یاری مدرس، امکان یادگیری فراگیرمحور میسر میشود (فاولی^{۱۳}، ۲۰۱۴).

در واقع روش کلاس درس معکوس، با ایجاد فرصتهایی برای آموزش فردی، دسترسی به اطلاعات در هر زمان و مکان، تکرار مشاهده بر اساس سرعت مطالعه (موفت، میل^{۱۴}، ۲۰۱۴)، کنترل یادگیری، تنظیم سرعت مطالعه، انتخاب زمان و مکان مطالعه و دسترسی مداوم به محتوا منجر به تامین آموزش فراگیر محور می شود (اوسویوا، سولوونکو^{۱۵}، ۲۰۱۵).

⁸ Baker

⁹ O'Flaherty, Phillips

¹⁰ Lee, Huh

¹¹ Roach

¹² Schwartz

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

همچنین آموزش معکوس یکی از فناوری های محبوب است که در دهه اخیر گسترش یافته است و الگوهای یادگیری را تقویت می کند (جنسن و گودوی، ۲۰۱۵).

به عبارت دیگر می توان گفت که ، این الگو بامشکلاتی از جمله مدیریت زمان کلاس درس و کمبود تعاملات چهره به چهره برای موضوعات کاملا متفاوت و ترکیب مخاطبان می پردازد. رویکرد آموزش معکوس می تواند دانش آموزان را بر اساس سرعت و برنامه زمانی آنان برای سخنرانی آماده نماید. مربیان نیز به نوبه خود توضیح بیشتری را در زمان کلاس درس برای بازخورد فوری گروهی و فردی دانش آموزان فراهم کند (کاکوسیموس، ۲۰۱۵).

پایگاه داده ها در مورد کلاس معکوس و از طرف دیگر اهمیت مهارت خودتنظیمی و نگرش و یادگیری و ضعف روشهای آموزش معکوس یکی از فناوری های محبوب است که در دهه اخیر گسترش یافته است و الگوهای یادگیری را تقویت می کند (جنسن و گودوی^{۱۶}، ۲۰۱۵). آموزش معکوس یک راهبرد پداگوژیکی است که در ابتدا در دانشگاه ها استفاده می شد و سپس در دبیرستان و مدارس میانی (متوسطه اول، معمولا از پایه پنجم تا هشتم) مورد توجه زیادی قرار گرفت (توکر^{۱۷}، ۲۰۱۲).

یادگیری معکوس (کلاس معکوس) یکی از روشهای آموزش و یادگیری است که از فناوریها، در جهت انتقال آموزش و تسهیل یادگیری بهره میگیرد. در مدل یادگیری معکوس معلمان مکان را از آموزش مستقیم در فضای یادگیری گروهی بزرگ تغییر داده و به فضای یادگیری فردی با کمک یکی از چندین ابزار و تکنولوژیهای آموزشی، انتقال میدهند. معلمان با ضبط سخنرانیهای کاریشان از روی صفحه رایانه خود و یا با فیلم گرفتن از آموزششان و یا درسهای تصویری که از اینترنت و سایتهای مانند تد و خان آکادمی و غیره تهیه میکنند، امکان اجرایی کردن کلاس درس معکوس را فراهم میآورند. بدین طریق دانشآموزان منابع و مواد آموزشی را در هر زمان و مکان (کلاس درس، خانه، اتوبوس، بیمارستان و...) دریافت میکنند. با توجه به وجود قابلیتیهایی چون امکان مشاهده مکرر، آنها برای کلاس درس آمادہتر و توانا تر میشوند (ماسلم^{۱۸}، ۲۰۱۰).

هدف غایی آموزش و پرورش کمک به بهبود "یادگیری" دانش آموزان است. در مقابل برخی دلالت میکنند که هدف آموزش و پرورش بزرگسالان، پرورش یادگیرندگان خود راهبر است. برای درک پدیده یادگیری خود راهبر، اولین گام در دستیابی به این هدف آموزشی، تسهیل یادگیری فراگیران است. کلید و راه حل برای این مورد طراحی مؤثر محیطهای یادگیری به کمک فناوریهاست. مربیان نیاز دارند که باور معرفت شناختیشان را با عمل طراحی آموزشی هم سطح کنند. بنابراین باور به اهمیت یادگیری خود راهبر موجب میشود که محیطی برای یادگیری طراحی شود که بتواند یادگیری خود راهبر فراگیران را پرورش دهد (سونگ و رایل^{۱۹}، ۲۰۰۸).

مدرسان اغلب گزارش میدهند که در زمینه مدیریت زمان کلاس درس و تعداد تعاملهای چهره به چهره در کلاس درس برای رسیدن به یک تعادل مؤثر بین سخنرانی و راهبردهای یادگیری فعال دارای مشکلاتی هستند. از این رو آموزش کلاس معکوس تلاش میکند تا

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

به وسیله اختصاص دادن زمان بیشتر به کلاس در روشهای یادگیری فعال و دسترسی بیشتر به کلاس درس برای روشهای یادگیری فعال و دسترسی بیشتر به فناوریهای پیشرفته برای حمایت از رویکرد یادگیری ترکیبی، به این چالش پاسخ دهند (کاوایی و همکاران، ۱۳۹۶).

در حیطه آموزش و یادگیری، یکی از موضوعات پرطرفدار و مهم، یادگیری خودتنظیمی^{۲۰} است (ذبیحی، نیوشا، اصغری، ۱۳۹۳: ۸۴). یادگیری خودتنظیمی یادگیری است که دانشجویان خود آن را کنترل می کنند. آنها اهداف و استراتژی ها را برای رسیدن به اهداف تعیین می کنند. دانشجویان انگیزه، اقدامات و نتایج را مدیریت می کنند تا به نتایج مطلوب برسند. دانشجویان دارای خودتنظیمی دانشجویانی هستند که اهداف یادگیری را به طور هدفمند انتخاب می کنند. آنها از گزینه های کمک و زمان مناسب برای دستیابی به کمک، چه به صورت کتاب، چه افراد یا سایر قالب ها، آگاه هستند. دانشجویان خودتنظیم دارای انگیزه، خودآگاهی هستند و به کنترل خود بر موفقیت یا شکست در یک موقعیت خاص اعتقاد دارند (زیمرمان^{۲۱}، ۱۹۹۵: ۲۱۹).

بدون شک یکی از دغدغه های انسان در طول زمان مفهوم یادگیری خودتنظیمی بوده است. تمام پیشرفت ها و دستاوردهای بشری نیز محصول یادگیری است (احمدیان، فتحی آذر و میرنسب، ۱۳۹۶).

امروزه الگوهای جدید تدریسی که بتوانند دانش آموزان را به طور فعال در یادگیری درگیر کند، دارای اهمیت ویژه ای می باشد، ولی متأسفانه بیشتر، فرایندهای آموزشی در راستای اهداف مورد نظر یادگیری نیست و کلاس محل گسترش دانش و اطلاعات می شود که در آن معلم تلاش می کند کلیه مفاهیم را در ذهن دانش آموزان ذخیره کند و خلاقیت، نوآوری و رشد و توسعه استعدادها را دانش آموزان را نادیده بگیرد که این نوع یادگیری نیز پایدار نخواهد بود (فضلی خانی، ۱۳۹۴).

یادگیرندگان خودتنظیم، تکلیف های خود را طراحی و بررسی می کنند و از فرایندهای تفکر خود، آگاهی دارند و از راهبردهای شناختی برای کسب اهدافشان بهره می جویند (نعمتی و اسداللهی، ۱۳۹۸).

از یک دیدگاه ترکیبی روانشناختی و تربیتی، یادگیری خودتنظیمی، فرآیند فعالی است که در آن شخص در جهت هدایت یادگیری، هدف گذاری کرده و تلاش می کند تا با نظارت، تنظیم و کنترل شناخت، انگیزش و رفتارها، در جهت کسب آن اهداف قدم بردارد (فوئنت، دیاز و لازانو^{۲۲}، ۲۰۱۰).

خودتنظیمی، یادگیرنده را مجبور می کند که به طور فعالی، رفتارها را به انجام خودتنظیمی اهداف هدایت کند. افراد خودتنظیم، یادگیرنده های فعالی هستند که فرآیندهای مختلف خودتنظیمی مانند تنظیم هدف، خود مشاهده گری و خود ارزیابی را با راهبردهای تکلیفی و باورهای خودانگیزشی مانند خودکارآمدی، جذب می کنند (کلیری، زیمرمن و کیتینگ^{۲۳}، ۲۰۰۶). استفاده از راهبردهای

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

یادگیری و بهبود مهارت های خودتنظیمی باعث درگیری انگیزش دانش آموزان می شود. تحقیقات حاکی از آن است که خودتنظیمی یادگیری می توانند شور و اشتیاق دانش آموزان را به ادامه تحصیل تحت تأثیر قرار دهند (شی ۲۴، ۲۰۱۷).

از مهمترین سازه هایی که امروزه توجه بسیاری از پژوهشگران حوزه روانشناسی و تعلیم و تربیت را به خود جلب نموده است درگیری تحصیلی می باشد (گونوک، ۲۰۱۴). درگیری تحصیلی، کیفیت تلاشی است که فراگیران صرف فعالیت های هدفمند آموزش می کنند تا به صورت مستقیم در دستیابی به نتایج مطلوب نقش داشته باشند. منظور از درگیری، میزان مشارکت یادگیرنده یا تعهد او در فعالیت یا هدف یادگیری است (فردیکز و همکاران، ۲۰۱۴).

پژوهش های اخیر از واژه ی درگیری تحصیلی با واژه ی اشتیاق یادگیری یاد می کنند. یکی از موارد مهم یادگیری که برای دانش آموزان و دانشجویان لازم است، اشتیاق تحصیلی است که از عوامل مثبت در موفقیت تحصیلی دانش آموزان به شمار می رود (طهماسب زاده شیخلار، شیخی و عظیم پور، ۱۳۹۷).

سازه اشتیاق به مدرسه در قسمتی از نظریه کنترل اجتماعی ریشه دارد که بر تاثیر احساسات فردی دلبستگی و تعلق داشتن به نهادهای اجتماعی تأکید دارد. در این نظریه رفتار ضد اجتماعی جوانان مطابق با پیوندهای میان فرد و جامعه تبیین میشود، به همین شکل بی اشتیاقی هم می تواند پیامد ضعیف شدن ارتباط فرد با نهادهای آموزشی باشد. در دیدگاه کنترل اجتماعی این پیوندها توسط تعهد، باورها، اشتیاق و دلبستگی تعیین میشوند. این عناصر نظری در مدل های جدید افت تحصیلی بر مفهوم سازی سازه اشتیاق دانش آموز بسیار تاثیرگذار بوده اند. دانش آموزان مشتاق، زیادتر به مطالعه می پردازند، بیشتر رضایت تحصیلی دارند و تعداد بیشتری فارغ التحصیل میشوند، بدین ترتیب مفهوم اشتیاق نه تنها به علت ارزش خودش به منزله یک هدف آموزشی، بلکه به سبب رابطه منطقی آن با پیامدهای آموزشی ارزشمند و اهمیت بسیار دارد. همچنین اشتیاق به عنوان پیش بینی کننده مهمی در موفقیت تحصیلی دانشجو در کوتاه مدت و دراز مدت است و باعث بهبود و افزایش عملکرد تحصیلی آنها میشود (رجبباند زیره و همکاران، ۲۰۱۸).

اشتیاق تحصیلی از نظر لغوی به معنای میل و آرزوی چیزی را داشتن یا اینکه علاقه زیادی داشتن به امور و جنبه های یک کاری را گویند (کرد افشاری، ۱۳۹۰). که معمولا در مقابل بی میلی و بی رغبتی تعریف می شود اشتیاق تحصیلی به عنوان یک احساس تعلق و گرایش فرد به مشارکت در فعالیت های کلاسی، از نتایج مهم مدرسه در کنار موفقیت های آموزشی است (ویلیامز ۲۵، ۲۰۱۳).

مفهوم اشتیاق تحصیلی به کیفیت تلاشی که دانش آموزان صرف فعالیت های هدفمند آموزشی می کنند تا به صورت مستقیم به نتایج مطلوب دست یابند، اشاره دارد؛ به عبارت دیگر اشتیاق تحصیلی نوعی سرمایه گذاری روان شناختی و تلاش مستقیم برای یادگیری، فهمیدن و تسلط در دانش، مهارت ها و هنرهایی است که فعالیت های تحصیلی را ارتقاء می دهد (لینن برینگ و پنتریچ ۲۶، ۲۰۱۳).

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

اشتیاق تحصیلی از عوامل مثبت در موفقیت تحصیلی دانش آموزان به شمار می رود و معمولاً به عنوان ساختار انگیزشی به کار برده می شود که منعکس کننده تعهد یادگیرنده نسبت به تحصیل است (انصاری، ۱۳۹۷).

فراگیران با راهبردهایی مانند خلاصه کردن مطالب، پیشخوانی، سازماندهی و مرور مطالب، یادگیری و موفقیت تحصیلی خود را ارتقا می دهند و همین باعث می شود که آنها از اشتیاق تحصیلی بیشتری برخوردار شوند (علوی و یوسفی وند، ۱۳۹۷).

اشتیاق رفتاری شامل رفتارهای قابل مشاهده یادگیرندگان در برخورد با تکالیف است که در حین درس مری به راحتی می تواند آنها را ببیند که شامل تلاش، پایداری، دقت و توجه، برخورد های مثبت و حضور در محل تحصیل و کمک طلبی هنگام مواجه شدن با مشکلی در حین انجام تکالیف درسی و تقاضای کمک از مدرس یا همسالان به منظور یادگیری و درک مطالب درسی است (فرزنده، سهرابی و عابدی، ۲۰۱۲).

آموزش و پرورش و سیستم آموزشی یکی از بزرگترین مکان های هر کشور محسوب می شود که به عنوان فضایی برای تربیت و پرورش نیروی انسانی و توسعه همه جانبه علوم و فناوری فعالیت می کند. به همین دلیل رشد و تحول، کمیت و کیفیت آن نقش بارزی در آینده افراد جامعه دارد.

در فرآیند آموزش و یادگیری، روش تدریس از اهمیت ویژه ای برخوردار است. امروزه یکنواختی و ابتکار نداشتن دبیران در شیوه تدریس درس را می توان یکی از علل افت تحصیلی دانش آموزان به حساب آورد. شاید بتوان گفت که روش های سنتی آموزش معلم محور بودن و منفعل بودن شاگردان و فقدان روش های فعال آموزشی به ویژه روش های نوین آموزشی دانست که قادر هستند دانش آموزان را به یادگیری جذاب در محیط های متنوع یادگیری هدایت کنند. با این حال که سطح آگاهی دانش آموزان نسبت به روش آموزش معکوس کامل نیست و این نا آگاهی می تواند، مسائلی را در برقراری روابط با معلمان ایجاد کند، با توجه به تغییر نگرش دانش آموزان نسبت به آموزش معکوس سبب کاهش اختلالات رفتاری و از میان برداشتن عامل اضطراب و ناخشنودی در دانش آموزان می شود؛ در نتیجه آموزش در زمینه روش معکوس سبب پیشگیری چالش های آتی معلمان، دانش آموزان و جامعه خواهد شد. و همچنین حمایت از به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در گستره آموزش اعم از برنامه ریزی، تدوین محتوا، شیوه های یاددهی - یادگیری، به ویژه در محیط های آموزش یکی از مهمترین بایسته ها در جهت ارتقاء سطح کیفیت آموزش و یادگیری است. روش آموزش معکوس از جمله روش های تدریس است که بر پایه به کارگیری فناوری ها در برنامه درسی شکل گرفته است.

هرید و شیلز (۲۰۱۳) نیز در نظر سنجی انجام شده که استفاده از الگوی آموزشی یادگیری معکوس در کلاس درس ترجیح داده می شود، زیرا به ترغیب بیشتری در میان دانش آموزان کمک می کند و آن ها را برای فرآیند یادگیری خویش مسئولیت پذیر تر می سازد. همچنین در مرور پیشینه پژوهشی موجود، پژوهش های خارجی بسیاری از جمله رودریگز و همکاران (۲۰۱۹)، آگوئر و همکاران (۲۰۲۰) به بررسی رویکرد یادگیری معکوس در تقویت یادگیری پرداختند که یافته های این مطالعات بیانگر تأثیر مثبت روش یادگیری معکوس بوده است.

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

و همچنین قربان زاده (۱۳۹۹) نیز در پژوهشی که با عنوان مقایسه‌ی تأثیر آموزش معکوس و آموزش سنتی بر اشتیاق تحصیلی درس انجام داد به این نتیجه دست یافت که روش آموزش معکوس بر اشتیاق تحصیلی دانش آموزان تأثیر مثبت دارد.

بنابراین با توجه به حجم اطلاعات آموزشی و زمان محدود برای آموزش باید فراتر از روش های سنتی رفت، و به دنبال ایجاد و تقویت مهارت های تحصیلی در فراگیران از جمله مهارت خودتنظیمی و نگرش و یادگیری بود. از طرفی چون پژوهش های کمی در چند سال اخیر، به پدیده ی اشتیاق به تحصیل توجه زیادی شده است، زیرا این موضوع در حوزه روانشناسی مثبت نگر قرار می گیرد که در زمینه توصیف و رشد انسان ها تمرکز دارد و باید توجه داشت که اشتیاق در هر زمینه ای باعث رشد و تعالی افراد می شود. یادگیری مبنایی ترین فرایندی است که در نتیجه آن موجودی ناتوان در طی تعاملات خود، تحول یافته و توانایی های شناختی اش افزایش میابد همینطور باید در نظر گرفت که رشد هر جامعه ای مدیون آموزش آن جامعه است. دانش آموزانی که اشتیاق تحصیلی داشته باشند، توجه و تمرکز بیشتری در کار ها دارند و به تبع آن عملکرد تحصیلی بهتری خواهند داشت و از رفتار های ناسازگارانه اجتناب می کنند.

لذا این پژوهش با این سوال را مورد پژوهش قرار می دهد آیا آموزش معکوس بر یادگیری خودتنظیمی و اشتیاق تحصیلی دانش آموزان هنرستان های دخترانه شهرستان جاجرتم تأثیر دارد؟

۳-۱ اهمیت و ضرورت تحقیق

کلاس معکوس فقط شامل صرف کردن زمان کلاس درس برای یادگیری فردی نیست بلکه شامل استفاده از انواع آموزش و یادگیری، تشویق فراگیران به پذیرش مسئولیت یادگیری خود، تقویت آنان در جهت رسیدن به یادگیری در حد تسلط در محتوا میشود از این رو حامیان کلاس معکوس تبیین میکنند که این رویکرد میتواند باعث بهبود تعامل معلم و شاگرد، تسهیل یادگیری عمیق از طریق فعالیتهای یادگیری در کلاس درس، منجر به پویایی کلاس، افزایش انگیزه و یادگیری عمیقتر، کمک به درک فراگیران نسبت به سبکهای یادگیری و عملکردشان و پرورش درگیری فراگیران شود (کاوایی و همکاران، ۱۳۹۶). همچنین در این رویکرد ارائه محتوا در کلاس درس کنار گذاشته میشود و مدرسان میتوانند فعالیتهای کلاسی را از طریق آموزش اینکه چگونه فراگیران به علت مسائل دست یابند و اطلاعات را در زندگی واقعی به کار گیرند، فراهم کنند. اجرای راهبردهای کلاس معکوس باعث افزایش درک فراگیران نسبت به اهمیت فعالیتهای قبل از کلاس درس و تقویت آن در داخل کلاس درس می شود (روتلر و کین، ۲۰۱۶).

در حال حاضر بسیاری از پژوهشهای آموزشی و نیز بیشتر ساعات آموزش مدرسان به این موضوع اختصاص دارد که اساتید باید مطالب درسی را چگونه ارائه نمایند تا حداکثر یادگیری رخ دهد (آبیودان، ۲۰۱۱)؛ از این رو بر اساس توجه ای که به میزان یادگیری فراگیران شده است، نظام آموزشی به صورت دقیق مورد نظارت قرار گرفته است. تاکید این بررسیها بر اساس این ایده است که آموزش و پرورش باید روشهای جایگزینی را برای انتقال برنامههای درسی جهت رسیدن فراگیران به سطح بالای دانش و مهارت پس از فارغالتحصیلی در نظر بگیرند (آرام و روکسا، ۲۰۱۱). همچنین جهت اجتناب از هر گونه پیامد نامطلوب انتقال از روش های تدریس سنتی (سخنرانی) به روش های فعال تدریس باید تحقیقات دقیق و گسترده ای برای شناسایی تأثیرات مثبت و منفی استفاده از آنها صورت گیرد تا معلمان

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین‌المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

با آگاهی کامل و با توجه به شرایط موجود بهترین و مناسب‌ترین روش را انتخاب کنند. در این راستا، پژوهشگر در نظر دارد که تاثیر روش آموزش معکوس بر یادگیری و یادداری فراگیران را مورد مطالعه قرار دهد. از این رو تحقیق درباره روشهای جدید آموزشی و یادگیری دانش آموزان در عصر دیجیتال و فناوری و اطلاعات امری ضروری به نظر میرسد.

آموزش معکوس، یک راهبرد پداگوژیکی است که به صورت اولیه در آموزش عالی مورد استفاده قرار گرفت و سپس در دبیرستان و مدارس میانی رشد چشمگیری داشت (ایکر، ۲۰۱۲). تکامل این شیوه آموزشی با ظهور کلاس معکوس فقط در زمان تدریس « آشکار شد که شامل راهبردهایی میشود که توسط نواک و پترسون در سال ۱۹۹۸ توصیف شد که شامل ترکیب کلاس درس مشارکتی با مواد آموزشی آنلاین و فعالیتها برای کمک به مدرسان جهت درک نیازهای فراگیر، ارائه بازخود به موقع و طرح درس برای پاسخ به نیازهای آنان (استس و همکاران، ۲۰۱۴). لیچ و همکاران (۲۰۱۳) ساده‌ترین تعریف از کلاس معکوس را ارائه میدهند و آن را شامل وقایعی میدانند که به صورت سنتی جایگاه آن در داخل کلاس درس بوده، حال به بیرون از کلاس درس منتقل میشود و همچنین وقایعی که جایگاه آن در خارج از کلاس درس بوده و حال به داخل کلاس درس منتقل میشوند؛ بنابراین در یک نگاه کلی معکوس سازی مبتنی بر فراگیر محوری و یادگیری فعال است. طبق یافته‌های اندروز و همکاران (۲۰۱۱) بسیاری از مشکلات یادگیری از آنجا ناشی میشود که فراگیران نقش منفعلی در روش سخنرانی سنتی دارند، از این رو آنها از فعالیت در یادگیری به عنوان یک روش درمانی حمایت میکنند. همچنین ساپیگتون^{۲۸} و همکاران نیز نشان دادند که فراگیران به طور کلی نمیتوانند تکالیف خواندنی را کامل کنند. با این اوصاف از سوی فراگیران پیشنهاد شده است که مدرسان تکالیفی قبل از کلاس درس بر اساس مطالب درسی تنظیم کنند، فراگیران ارائه زنده مدرس را در یک سخنرانی تصویری ترجیح میدهند همچنین دوست دارند بیشتر زمان کلاس به تعاملات کلاسی اختصاص داشته باشد تا سخنرانی یک شخص (ساپیگتون و همکاران، ۲۰۰۲). از این رو کلاس معکوس یک استراتژی آموزشی و نوعی از یادگیری ترکیبی است که آموزش را به یک مدل فراگیر (شاگرد) محور تبدیل میکند که در آن، زمان کلاس صرف بررسی موضوعات در عمق بیشتر و ساخت موقعیتهای یادگیری جذاب میشود. درسهای داخل کلاس در یک کلاس درس معکوس ممکن است شامل یادگیری بر اساس فعالیتها و یا شامل مسئلههایی باشد که در آموزش سنتی بعنوان تکلیف خانگی بودند (لیچ و پلت، ۲۰۰۰؛ به نقل از ملکی، ۱۳۹۳).

برگمن و سمز از پیشروان آموزش معکوس هستند. آنها معتقدند هر آموزشی بر سه عنصر استوار است: محتوا، ارتباط، کنجکاوی. از دیدگاه آنها عنصر کنجکاوی از اهمیت بیشتری برخوردار است، به این معنی که معلم باید بتواند حس کنجکاوی را در دانش آموزان برانگیزد، در این صورت دانش آموز برای یادگیری محتوا آماده میشود. یکی از مهمترین راههای برانگیختن حس کنجکاوی در دانش آموزان، تغییر روش سخنرانی به روشی است که در آن فراگیران برای پاسخ به سؤال خود، به جستجوگری بپردازند. در کلاس معکوس زمان و مکان کلاس به جستجوگری و عمق و غنا بخشیدن به یادگیری اختصاص می‌یابد (برگمن و سامس^{۲۹}، ۲۰۱۴).

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

علاوه بر این، کلاس معکوس برای انواع رشته ها و انواع زمینه های آموزشی کاربرد دارد. بر اساس نتایج یک فراتحلیل، کلاس معکوس می تواند با انواع رشته ها از جمله ریاضیات، علوم، مهندسی، فناوری و جامعه شناسی هماهنگ و سازگار شود. همچنین کلاس معکوس برای اجرا در مدرسه و مؤسسات آموزش عالی نیز مناسب است (رحمان و همکاران، ۲۰۱۴).

یادگیری خودتنظیمی یک سازه نسبتاً جدید در ادبیات تحقیق است که طیف وسیعی از رفتارها را پوشش میدهد. این سازه بر خودمختاری و مسئولیت پذیری یادگیرندگان در پیشبرد یادگیری آنها تأکید دارد. خودتنظیمی، فرآیند ارزشمندی است زیرا بر این که «خود»، چگونه عامل ایجاد اهداف یادگیری و انتخاب راهبردها میشود و نیز این که چگونه برداشت هر فرد از خود و تکلیف، بر کیفیت یادگیری متعاقب آن تأثیر میگذارد، تأکید میکند (پاریس و وینوگراد، ۲۰۰۳).

پژوهشها نشان داده اند که فرآیندهای خودتنظیمی یادگیرندگان به میزان زیادی با موفقیت تحصیلی آنها پیوند دارد (شانک، ۲۰۰۵: ۲۰۰۵: ۱۷۴).

نظریه یادگیری خود تنظیمی یکی از نظریه هایی است که محققان و روان شناسان تربیتی در قالب آن به مطالعه می پردازند. براساس نظریه یادگیری خود تنظیمی، مؤلفه های شناخت، انگیزش و کنش وری تحصیلی به صورت یک مجموعه درهم تنیده و مربوط به هم در نظر گرفته می شوند (شیرازی تهرانی، ۱۳۸۱: ۲۷).

خودتنظیمی پیامدهای مفیدی در فرآیند یادگیری، آموزش و موفقیت در زندگی تحصیلی دارد. از مزایای این سبک یادگیری می توان به بهبود یادگیری، سازگاری روانشناختی بهتر برای پذیرش بیشتر مسئولیتها و کاهش اضطراب (فرخی پور، خوش سیما، سارانی و گانجی، ۱۳۹۷: ۲۸) و کاهش ناامید، هماهنگی بیشتر با روش های نوین آموزشی و تقویت روش های جستجوی اطلاعات در فراگیران اشاره کرد. همچنین سازگاری و موفقیت در مدرسه نیازمند آن است که دانشجویان با توسعه خودتنظیمی، شناخت عواطف یا رفتارهای خود را گسترش دهند و تقویت نمایند تا از این طریق به اهدافشان دست یابند. یادگیری خودتنظیمی باعث می شود دانشجویان، شناخت، انگیزش، رفتار و محیط خود را در جهت پیشبرد اهداف آموزشی پیش برند (آهنچیان، آسارودی، ۱۳۹۴: ۲۶).

از طرفی اشتیاق دانش آموز به تحصیل متغیر مهم دیگری است که برای یادگیری حیاتی است تا جایی که از آن به عنوان یک منادی مهم یادگیری یاد میشود این متغیر همچنین به عنوان نقطه ی محوری اکثر نظریات مربوط به افت تحصیلی به حساب می آید (زلالی، ۱۳۹۳).

اشتیاق تحصیلی به میزان انرژی که یک فراگیر برای انجام کارهای خود صرف می کند و نیز میزان اثر بخشی و کارایی حاصل شده اطلاق می شود دانش آموزی که اشتیاق تحصیلی داشته باشند توجه و تمرکز بیشتری بر مسائل و موضوعات مورد هدف یادگیری دارند به قوانین و مقررات مدرسه تعهد بیشتری نشان می دهند از انجام رفتار های ناسازگارانه و نامطلوب اجتناب می کنند و در آزمون ها عملکرد بهتری دارند. اشتیاق تحصیلی شامل سه بعد جذب، نیرومندی و وقف خود است. ویژگی برجسته جذب که به تمرکز و غرق شدن در فعالیت های تحصیلی اشاره دارد این است که وقت برای فراگیر سریع می گذرد به طوری که فرد گذر زمان

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

را تشخیص نمی دهد و به سختی میتواند از کار خود جدا شود بعد نیرومندی به سطوح بالای انرژی و خاصیت ارتجاعی بودن ذهن فراگیر هنگام انجام امور درسی که دانش آموزان طی آن، تلاش قابل ملاحظه ای در انجام تکلیف خود نشان می دهد اشاره دارد سومین مولفه اشتیاق تحصیلی، وقف خود در فعالیت تحصیلی است که با درگیری شدید روانی شخصی نسبت به وظایف تحصیلی مشخص می شود این بعد نوعی دلبستگی تحصیلی است و به عنوان درجه ای که فرد از لحاظ روانی خود را وابسته و متعهد به امور تحصیلی خود می داند، تعریف شده است (نعامی، ۱۳۹۰).

در این میان معلمان به واسطه ی ماهیت شغل خود با مشکلات عدیده ای مواجه هستند؛ مشکلاتی مانند پرحجمی کار، افت تحصیلی دانش آموزان، حقوق و مزایای ناکافی، کلاسهای پر جمعیت همه ی این مشکلات تأثیرات منفی سازگاری و سلامت روانی و فیزیولوژیکی آنان دارد و به این شکل، دانش آموزان و سیستم آموزشی را نیز تحت تأثیر قرار می دهد؛ لذا با توجه به موارد گفته شده باید به دنبال عوامل مؤثر بر آموزش معکوس باشیم؛ پژوهش حاضر به لحاظ نظری به بسط پژوهش در زمینه ی آموزش معکوس می پردازد و به لحاظ کاربردی با توجه به تأثیراتی که خودتنظیمی یادگیری در دستیابی به اهداف آموزشی دارد. با توجه به تأثیراتی که اشتیاق تحصیلی در آموزش معکوس دارد، این پژوهش فرض را بر این قرار می دهد با بهبود این مولفه ها می توان آموزش معکوس را بین معلمان افزایش داد. لذا این پژوهش گامی جهت شناخت عوامل مؤثر بر آموزش معکوس می باشد. اهمیت این پژوهش از آن منظر است که در این پژوهش تلاش نمودیم که روش آموزش معکوس را به طور دقیق و با استفاده از روش نیمه آزمایشی مورد بررسی قرار دهیم و تاثیر آموزش معکوس بر متغیرهای خودتنظیمی یادگیری و اشتیاق تحصیلی مورد بررسی قرار دهیم و اطلاعات دقیقی در مورد این روش تدریس به دست آوریم تا در آینده این اطلاعات بتواند مورد استفاده دست اندرکاران و مربیان حاضر در حوزه آموزش و پرورش قرار گیرد و مشکلاتی که امروزه در فرایند تدریس و آموزش وجود دارد به حد اقل برسد تا شاهد جذابیت بیشتر کلاس درس برای دانش آموزان و رشد و پیشرفت بیشتر آنان در تمامی زمینه های آموزشی باشیم. همچنین جهت اجتناب از هر گونه پیامد نامطلوب انتقال از روش های تدریس سنتی (سخنرانی) به روش های فعال تدریس باید تحقیقات دقیق و گسترده ای برای شناسایی تأثیرات مثبت و منفی استفاده از آنها صورت گیرد تا معلمان با آگاهی کامل و با توجه به شرایط موجود بهترین و مناسب ترین روش را انتخاب کنند. در این راستا، پژوهشگر در نظر دارد که تاثیر روش آموزش معکوس بر یادگیری و اشتیاق تحصیلی فراگیران را مورد مطالعه قرار دهد. از این رو تحقیق درباره روشهای جدید آموزشی و یادگیری دانشآموزان در عصر دیجیتال و فناوری و اطلاعات امری ضروری به نظر میرسد.

در صورت تایید مدل نظری پژوهش، دست اندرکاران نظام آموزشی می توانند با آموزش و ایجاد باور مناسب در خصوص به کارگیری آموزش معکوس در دانش آموزان، آن ها را به سمت جهت گیری های هدف مناسب سوق دهند که این امر به نوبه ی خود می تواند باعث افزایش اشتیاق تحصیلی و یادگیری خودتنظیمی گردد که در نهایت منجر به شکوفایی همه جانبه فراگیر و پرورش دانش آموزان جامعه خواهد گشت.

سیدهادی انصارالحسینی، محمدرضا عابدی و پریسا نیلفروشان (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان رابطه میان خودپنداره تحصیلی و اشتیاق تحصیلی دانشآموزان با توجه به نقش واسطه های خودکارآمدی تحصیلی و راهبردهای یادگیری خودتنظیم انجام شد. نتایج تجزیه و تحلیل دادهها نشان داد خودپنداره تحصیلی، خودکارآمدی تحصیلی و راهبردهای یادگیری خودتنظیم بهطور مستقیم بر

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

اشتیاق تحصیلی اثر دارند. همچنین خودپنداره تحصیلی به شکل غیرمستقیم و از دو مسیر خودکارآمدی تحصیلی و راهبردهای یادگیری خودتنظیم با اشتیاق تحصیلی ارتباط دارد؛ بنابراین برای افزایش اشتیاق دانشآموزان به تحصیل باید به متغیرهای خودپنداره تحصیلی، خودکارآمدی تحصیلی و راهبردهای یادگیری خودتنظیم توجه کرد.

پدرام قربان زاده (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان مقایسه ی تأثیر آموزش معکوس و آموزش سنتی بر اشتیاق تحصیلی درس ریاضی دانش آموزان ابتدایی انجام داد. یافته ها نشان داد که فرضیههای پژوهش مبنی بر اثربخشی آموزش معکوس بر اشتیاق تحصیلی دانش آموزان مورد تأیید قرار گرفته است و دانش آموزان گروه آزمایش نسبت به دانش آموزان گروه کنترل در پس آزمون، به طور معنی داری اشتیاق تحصیلی بیشتری داشتند؛ بنابراین، میتوان نتیجه گرفت که روش آموزش معکوس بر اشتیاق تحصیلی درس ریاضی دانشآموزان، اثربخش است.

ناهید جوادی، امیر پناه علی و مرضیه علیوندی وفا (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان مقایسه اثربخشی روش آموزش کلاس معکوس و روش سخنرانی بر اشتیاق تحصیلی دانشجویان انجام دادند. یافتههای پژوهش حاضر نشان دادند روش کلاس معکوس در مقایسه با روش سخنرانی در افزایش اشتیاق تحصیلی دانشجویان اثربختر بوده است. نتایج نشان داد که تمام فعالیت‌های موجود در کلاس معکوس حول درگیری فعالانه فراگیران با مطالب آموزشی و تکالیف یادگیری دور میزند؛ بنابراین با فعال شدن فراگیران، آنها میتوانند افکار و اعمال خود را طوری هدایت کنند که بر انگیزه و اشتیاق تحصیلی و درنهایت بر یادگیریشان اثربخشی بیشتری داشته باشد.

جوشقان نژاد و باقری (۱۳۹۷) پژوهشی تحت عنوان تأثیر کلاس معکوس بر انگیزش تحصیلی و یادگیری دانشجویان در درس کامپیوتر به این نتیجه رسیدند که میانگین انگیزشی تحصیلی دانشجویان در کلاس معکوس نسبت به کلاس سنتی افزایش یافته بود هر چند که اختلاف معنی دار نبود و تنها در مولفه انگیزش بیرونی اختلاف معنی دار بود. همچنین میانگین یادگیری دانشجویان در کلاس معکوس نسبت به کلاس سنتی افزایش یافت هر چند که اختلاف معنی دار گزارش نشد و تنها در زیرمقیاس یادگیری عملی بین گروه ها اختلاف بود. بنابراین نتیجه گرفتند که کلاس معکوس در صورت فراهم کردن زمینه برای اجرا نسبت به روش سنتی مناسب تر است.

محسن باقری و فاطمه جوشقان نژاد (۱۳۹۵) تأثیر آموزش به روش معکوس بر آمادگی یادگیری خود راهبر و یادگیری دانشجویان در درس مقدمات کامپیوتر انجام دادند. نتایج مطالعه نشان داد که میانگینها در متغیر آمادگی یادگیری خود راهبری در گروههای آموزش معکوس مبتنی بر فعالیتهای گروهی و انفرادی نسبت به گروه کنترل افزایش داشته است. با این حال اختلاف معنیداری در زیر مقیاسهای خود راهبری مشاهده نشد و تنها در زیر مقیاس خود مدیریتی اختلاف معنیدار بود. در رابطه با متغیر یادگیری نیز علیرغم کسب میانگین بالاتر گروههای آزمایش تفاوت معنیداری مشاهده نشد؛ تنها در زیر مقیاس یادگیری عملی، تفاوتها معنیدار بود و گروههای آموزش معکوس بهتر عمل کردند.

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی
مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی
با رویکرد توسعه پایدار
8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

وی و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهش خود به مطالعه تأثیر کلاس درس معکوس بر عملکرد یادگیری ریاضی دانش آموزان دوره راهنمایی پرداختند. نتایج پژوهش آنها که بر روی ۸۸ نفر از دانش آموزان انجام شد، نشان داد که رویکرد ارائه شده به کلاس درس بهطور قابلتوجهی عملکرد یادگیری ریاضی دانش آموزان را بهبود می بخشد.

سیراکایا و اوزدیمیر^{۳۳} (۲۰۱۸) در پژوهشی تحت عنوان «تأثیر کلاس معکوس بر پیشرفت تحصیلی، یادگیری خودراهبری، انگیزش و نگهداری» انجام دادند. نتایج پژوهش نشان داد که بین گروهها از نظر پیشرفت تحصیلی، انگیزه و نگهداری تفاوت معناداری وجود دارد. بااینوجود، اختلاف معناداری بین گروههای آزمایش و کنترل از لحاظ آمادگی یادگیری خودراهبری مشاهده نشد.

روش پژوهش

این پژوهش با توجه به هدف آن از نوع تحقیقات کاربردی و از لحاظ شیوه ی گرد آوری داده ها و تحلیل آنها به روش توصیفی و از نوع طرح های همبستگی می باشد. همچنین از آنجا که هدف آن توصیف کردن شرایط پدیده ها و متغیر های مورد بررسی و شناخت بیشتر شرایط موجود است، در زمره ی پژوهش های توصیفی قرار می گیرد.

در پژوهش حاضر از طرح پیش آزمون پس آزمون با دوگروه استفاده شد. این طرح مشتمل است بر دو گروه که قبل وبعد از اینکه در معرض متغیر مستقل قرار بگیرند، مقایسه می شوند

روش همبستگی رویکرد دیگری برای مطالعه مقدماتی روابط علت و معلولی است که با استفاده از پژوهش های همبستگی از نوع تحلیل رگرسیون، تحلیل مسیر می توان تاثیر متغیرها را با دقت بیشتر و برای طرح های پژوهشی پیچیده تر و بررسی اثرات مطالعه کرد.

۲-۳ جامعه آماری

جامعه آماری این پژوهش ۱۷۰ نفر از دانش آموزان دختر هنرستان فنی پروین اعتصامی و هنرستان کاردانش پویا می باشد که نمونه این پژوهش شامل ۳۰ نفر که ۱۵ نفر گروه آزمایش و ۱۵ نفر گروه کنترل بود، که با روش نمونه گیری انتصاب تصادفی انتخاب شد.

۳-۳ حجم نمونه و روش نمونه گیری

با توجه به فقدان شرایط انتخاب تصادفی نمونه ها از جامعه آماری، از روش نمونه گیری غیر تصادفی از نوع در

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی
مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی
با رویکرد توسعه پایدار
8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

دسترس استفاده شده است. بدین صورت که به منظور انتخاب نمونه مورد مطالعه این پژوهش، ۳۰ نفر به روش نمونه گیری در دسترس انتخاب و به صورت تصادفی در ۲ گروه (یک گروه آزمایش و یک گروه کنترل) ۱۵ نفره تقسیم بندی شدند.

مشخصات مربوط به آزمودنی ها

مدارس	تعداد	مقطع	عنوان رشته	سن
هنرستان فنی پروین اعتصامی	۱۵	دهم	شبکه و نرم افزار	۱۶
هنرستان کاردانش پویا	۱۵	دوازدهم	تولید محتوا و انیمیشن	۱۸

۳ ابزار گردآوری اطلاعات

پرسشنامه یادگیری خودتنظیمی بوفارد: این پرسشنامه حاوی ۱۴ سؤال است که توسط بوفارد و همکاران (۱۹۹۵) طراحی و توسط کدیور (۱۳۸۰) هنجاریابی شده است. در این آزمون پاسخ به صورت یک مقیاس ۵ درجه ای از نوع لیکرت تهیه شده است. مجموع نمرات هر فرد می تواند بین ۷۰-۱۴ باشد. این پرسشنامه شامل دو مؤلفه راهبرد شناختی و فراشناختی می باشد. نمره بالاتر در هر مؤلفه نشان دهنده گرایش فرد به کاربرد آن مؤلفه است. کدیور (۱۳۸۰) ضریب اعتبار را با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۷۱ گزارش کرده است.

پرسشنامه اشتیاق تحصیلی: پرسشنامه استاندارد اشتیاق تحصیلی توسط فردریکز و همکاران (۲۰۰۴) طراحی و تدوین شده است. می باشد. این پرسشنامه دارای ۱۵ گویه است و با یک مقیاس لیکرت پنج درجه ای (هرگز تا همیشه)، با سؤالاتی مانند: (من در کلاس توجه می کنم؛ وقتی سر کلاس هستم فقط تظاهر می کنم که فعال هستم) اشتیاق تحصیلی را می سنجد. حداقل امتیاز ممکن ۱۵ و حداکثر ۷۵ خواهد بود.

شیوه ی اجرای ابزار گردآوری اطلاعات

برای اجرای تحقیق، پس از کسب مجوزهای لازم از مسئولان آموزش و پرورش شهرستان جاجرم و هماهنگی با مدیران هر دو هنرستان، دو کلاس به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شد که به صورت تصادفی یکی از آنها به عنوان گروه آزمایش و یکی از آنها به عنوان گروه کنترل انتخاب شدند. پس از تعیین گروه کنترل و گروه گواه، به مدت یک ماه هر دو گروه به روش سنتی (سخنرانی) نرم افزار Illustrator را آموزش دیدند در پایان پرسشنامه های خود تنظیمی و اشتیاق تحصیلی بین دانش آموزان هر دو کلاس به طور

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

همزمان توضیح و با راهنمایی معلم تکمیل گردید. در هر دو کلاس به صورت همزمان در مدت ۶۰ دقیقه اجرا گردید و هر دو گروه کنترل و آزمایش به سوالات مشابه در زمان مشخص شده پاسخ دادند.

سپس در طول سال تحصیلی به مدت یک ماه، گروه آزمایش طی ده جلسه آموزش به روش معکوس را دریافت کردند و از طرف دیگر گروه کنترل با روش سنتی (سخنرانی) همان درس ها را آموزش دیدند. برای شروع آموزش به روش معکوس در گروه گواه ابتدا جلسه ای با والدین دانش آموزان گروه آزمایش برگزار شد و از آنها خواسته شد که در مشاهده فیلم ها در منزل با دانش آموزان همکاری لازم را داشته باشند تا فرایند اجرای تدریس معکوس به خوبی اجرا شود.

محتوای جلسات درس کاربر گرافیکی محتوای آموزشی به شرح زیر می باشد:

جلسه اول: مبانی اینفوگرافیک و کاربردهای آن

جلسه دوم: طراحی اینفوگرافیک در محیط برنامه **Illustrator**

جلسه سوم: ترسیم نقاشی سه بعدی

جلسه چهارم: طراحی کاراکتری - متن هنری

جلسه پنجم: آشنایی با مفهوم **symbol** و پنل آن در برنامه **Illustrator**

جلسه ششم: نحوه ی ایجاد یک نماد (**symbol**) و ویرایش آن

جلسه هفتم: طراحی شخصیت های کار تونی به وسیله خط و منحنی

جلسه هشتم: آشنایی با ابزار **mesh** و تنظیمات آن

جلسه نهم: ایجاد تصویر سه بعدی به کمک ابزار **mesh** و رنگ آمیزی آن

جلسه دهم: وارد کردن تصویر پیکسلی به برنامه **Illustrator** و ترسیم تصویر برداری از روی آن

روایی و پایایی پرسشنامه خودتنظیمی بوفارد

این پرسشنامه شامل دو مؤلفه راهبرد شناختی و فراشناختی می باشد. نمره بالاتر در هر مؤلفه نشان دهنده گرایش فرد به کاربرد آن مؤلفه است. کدیور (۱۳۸۰) ضریب اعتبار را با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۷۱ گزارش کرده است. روایی سازه

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی
مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی
با رویکرد توسعه پایدار
8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

با استفاده از تحلیل عاملی نتایج نشان داد که ضریب همبستگی نیمه تفکیکی بین سؤالات مناسب است و این آزمون می تواند ۰/۵۲ واریانس خودتنظیمی را تبیین کند و روایی سازه آن نیز مطلوب است (کدیور، ۱۳۸۰).

روایی و پایایی پرسشنامه اشتیاق تحصیلی

جهت تعیین پایایی نیز، فردریکز و همکاران (۲۰۰۴)، ضریب پایایی این مقیاس را با روش آلفای کرونلاخ ۰/۸۶ گزارش کرده اند. در این پژوهش نیز جهت تعیین پایایی این مقیاس از ضریب آلفای کرونباخ شده است. ضریب به دست آمده برای پرسشنامه برابر با ۰/۹۰ می باشد که حاکی از پایایی مناسب ابزار اندازه گیری است. در بررسی روایی توسط عباسی و همکاران (۱۳۹۴)، متخصصان روان شناسی، پرسشنامه اشتیاق تحصیلی را در حد «زیاد مناسب» و مؤلفه های آن را نیز در حد «بسیار زیاد مناسب» ارزیابی کردند.

تجزیه و تحلیل استنباطی داده‌ها

فرضیه ۱: آموزش معکوس بر خودتنظیمی یادگیری دانش آموزان تاثیر مثبتی دارد.

H₀: آموزش معکوس بر خودتنظیمی یادگیری دانش آموزان تاثیر مثبتی ندارد.

H₁: آموزش معکوس بر خودتنظیمی یادگیری دانش آموزان تاثیر مثبتی دارد.

برای آزمون فرضیه اول تحقیق از آزمون t زوجی استفاده شد. نتایج این آزمون در جدول ۱ آورده شده است.

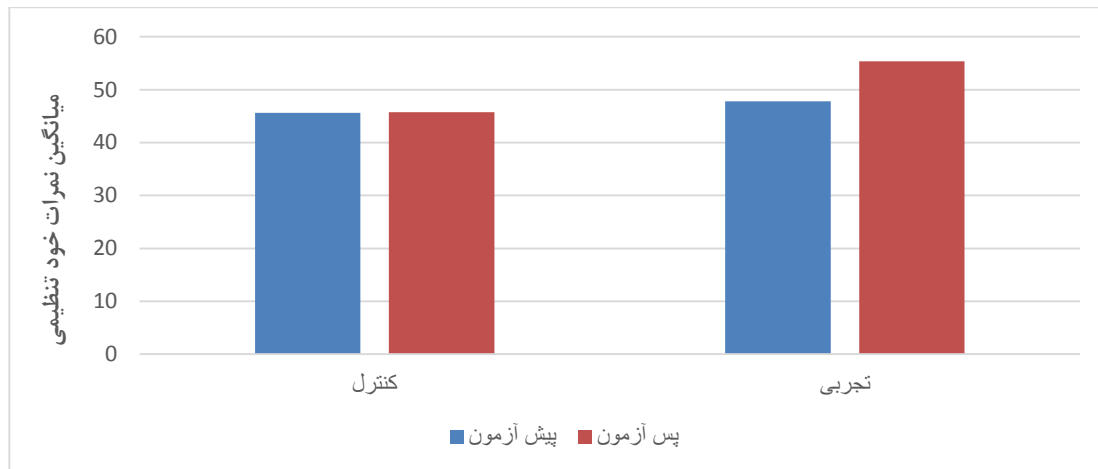
جدول ۱: نتایج آزمون t زوجی برای بررسی اثر آموزش معکوس بر خودتنظیمی یادگیری

متغیر	گروه	اختلاف میانگین‌ها (پس آزمون - پیش آزمون)	df	t	p-value
خودتنظیمی یادگیری	آزمایش	۷/۵۳	۱۴	۵/۳۱۶	۰/۰۰۱*
	کنترل	۰/۱۳	۱۴	۰/۲۵۰	۰/۸۰۶

* معنی دار در سطح ۵ صدم.

نتایج آزمون t زوجی برای بررسی اثر آموزش معکوس بر خودتنظیمی یادگیری (جدول ۱) نشان می‌دهد که آموزش معکوس بر خودتنظیمی یادگیری اثر معنی‌داری دارد ($P \leq ۰/۰۵$). یعنی خودتنظیمی یادگیری در گروه آزمایش از پیش آزمون تا پس آزمون

به طور معنی داری افزایش یافته است ($P \leq 0/05$) اما در گروه کنترل از پیش آزمون تا پس آزمون تغییرات معنی داری مشاهده نشد ($P \geq 0/05$).

نمودار ۱: مقایسه نمرات خود تنظیمی

فرضیه ۲: آموزش معکوس بر اشتیاق تحصیلی دانش آموزان تاثیر مثبتی دارد.

H_0 : آموزش معکوس بر اشتیاق تحصیلی دانش آموزان تاثیر مثبتی ندارد.

H_1 : آموزش معکوس بر اشتیاق تحصیلی دانش آموزان تاثیر مثبتی دارد.

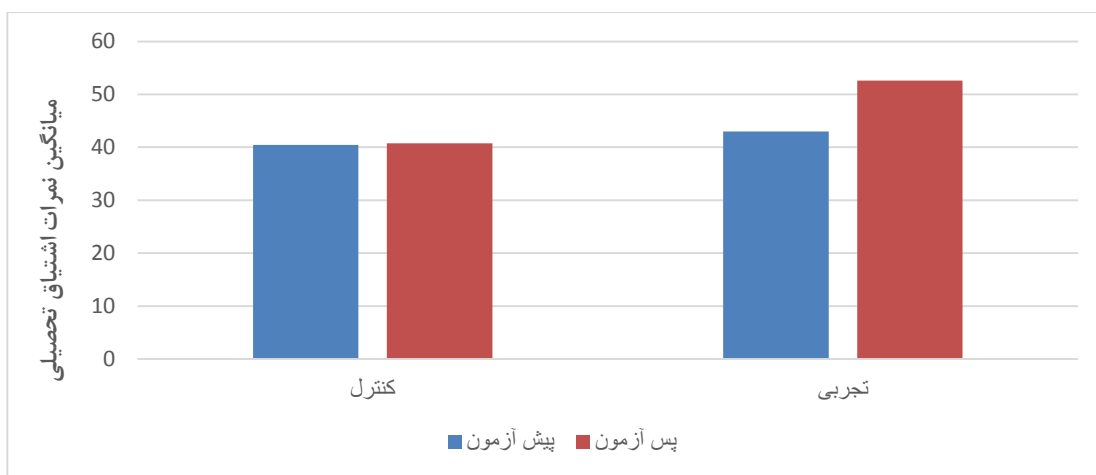
برای آزمون فرضیه دوم تحقیق از آزمون t زوجی استفاده شد. نتایج این آزمون در جدول ۲ آورده شده است.

جدول ۲: نتایج آزمون t زوجی برای بررسی اثر آموزش معکوس بر اشتیاق تحصیلی

متغیر	گروه	اختلاف میانگین ها (پس آزمون - پیش آزمون)	df	t	p-value
اشتیاق تحصیلی	آزمایش	۹/۶۰	۱۴	۸/۰۹۱	۰/۰۰۱*
	کنترل	۰/۲۷	۱۴	۰/۴۵۹	۰/۶۵۳

* معنی دار در سطح ۵ صدم.

نتایج آزمون t زوجی برای بررسی اثر آموزش معکوس بر اشتیاق تحصیلی (جدول 2) نشان می‌دهد که آموزش معکوس بر اشتیاق تحصیلی اثر معنی‌داری دارد ($P \leq 0/05$). یعنی اشتیاق تحصیلی در گروه آزمایش از پیش آزمون تا پس آزمون به طور معنی‌داری افزایش یافته است ($P \leq 0/05$) اما در گروه کنترل از پیش آزمون تا پس آزمون تغییرات معنی‌داری مشاهده نشد ($P \geq 0/05$).

نمودار ۲: مقایسه نمرات اشتیاق تحصیلی

فرضیه ۳: بین خودتنظیمی یادگیری و اشتیاق تحصیلی دانش آموزان ارتباط معنی‌داری وجود دارد.

H₀: بین خودتنظیمی یادگیری و اشتیاق تحصیلی دانش آموزان ارتباط معنی‌داری وجود ندارد.

H₁: بین خودتنظیمی یادگیری و اشتیاق تحصیلی دانش آموزان ارتباط معنی‌داری وجود دارد.

برای آزمون فرضیه سوم تحقیق از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج این آزمون در جدول 3 آورده شده

است.

جدول 3: نتایج آزمون همبستگی پیرسون برای بررسی ارتباط خودتنظیمی یادگیری و اشتیاق تحصیلی

متغیر ۱	متغیر ۲	مقدار همبستگی (r)	p-value
---------	---------	-------------------	---------

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی
مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی
با رویکرد توسعه پایدار
8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

۰/۰۰۱*	۰/۶۶	اشتیاق تحصیلی	خودتنظیمی یادگیری
--------	------	---------------	-------------------

* معنی دار در سطح ۵ صدم.

نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون (جدول 3) نشان می‌دهد که بین خودتنظیمی یادگیری و اشتیاق تحصیلی همبستگی مثبت و معنی داری وجود دارد ($r=0/66, P \leq 0/05$). یعنی با افزایش خودتنظیمی یادگیری دانش آموزان، اشتیاق تحصیلی نیز افزایش می‌یابد و با کاهش خودتنظیمی یادگیری دانش آموزان، اشتیاق تحصیلی نیز کاهش می‌یابد. همچنین به منظور پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی توسط متغیر خودتنظیمی یادگیری از رگرسیون خطی ساده استفاده شده است. نتایج آزمون رگرسیون خطی در جدول 4 و ۵ ارائه شده است.

جدول 4 نتایج آزمون رگرسیون برای بررسی تأثیر خودتنظیمی یادگیری بر اشتیاق تحصیلی

سطح معنی داری (Sig)	F	ضریب تعیین تعدیل شده (Adjusted R square)	ضریب تعیین (R square)	ضریب همبستگی (R)	شاخص آماری / مدل رگرسیون
۰/۰۰۱	۲۱/۵۵۱	۰/۴۱۵	۰/۴۳۵	۰/۶۵۹	۱

جدول ۵ ضرایب استاندارد و غیراستاندارد خود تنظیمی یادگیری با اشتیاق تحصیلی

سطح معناداری (sig)	T	β (ضریب استاندارد)	B (ضریب غیر استاندارد)	مدل
۰/۱۷۵	۱/۳۹۲	-	۹/۷۲۹	مقدار ثابت
۰/۰۰۱	۴/۶۴۲	۰/۶۵۹	۰/۶۸۵	خود تنظیمی یادگیری

با توجه به ضرایب غیر استاندارد جدول ۵ معادله خط رگرسیون به قرار زیر است:

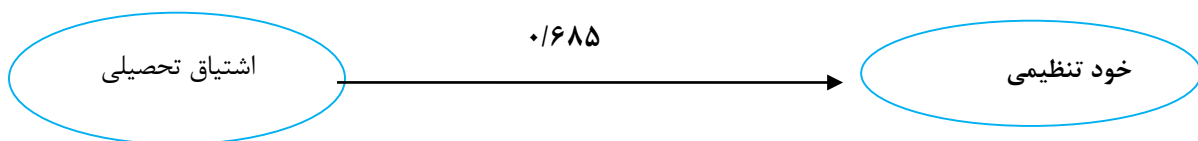

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی
مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی
با رویکرد توسعه پایدار
8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

(هویت شغلی) $0/685 =$ اشتیاق تحصیلی

نمودار ۳: تاثیر رگرسیونی خود تنظیمی یادگیری بر اشتیاق تحصیلی

نتایج آزمون رگرسیون در جداول فوق حاکی از این است که بین خود تنظیمی یادگیری با اشتیاق تحصیلی رابطه معنی داری وجود دارد. همچنین با توجه به ضریب رگرسیونی استاندارد نشده می توان گفت، به ازای یک واحد تغییر در خود تنظیمی یادگیری $0/685$ واحد تغییر در اشتیاق تحصیلی به وجود می آید.

در پاسخ به سوال اول پژوهش مبنی بر آنکه "آیا آموزش معکوس بر خودتنظیمی یادگیری دانش آموزان تاثیر مثبت دارد؟ نتایج آزمون t زوجی برای بررسی اثر آموزش معکوس بر خودتنظیمی یادگیری (جدول ۱) نشان می دهد که آموزش معکوس بر خودتنظیمی یادگیری اثر معنی داری دارد ($P \leq 0/05$). یعنی خودتنظیمی یادگیری در گروه آزمایش از پیش آزمون تا پس آزمون به طور معنی داری افزایش یافته است ($P \leq 0/05$) اما در گروه کنترل از پیش آزمون تا پس آزمون تغییرات معنی داری مشاهده نشد ($P \geq 0/05$). بنابراین می توان گفت روش آموزش معکوس بر خودتنظیمی یادگیری تاثیر مثبت دارد. نتایج به دست آمده با نتایج پژوهش های بهمنی و همکاران (۱۳۹۶)، قهرمانی تولایی و عزیزی (۱۳۹۶)، دوستی و کیاحسینی (۱۳۹۶)، باقری و جوشقانزاد (۱۳۹۵)، رستگارپور و همکاران (۱۳۹۴)، و فرح (۲۰۱۴) هماهنگ و همسو می باشد. در تبیین این یافته ها لازم به ذکر است که در فرایند یادگیری دروس آنچه دارای اهمیت است کسب شناخت و یادگیری معنادار مطالب درسی است. یادگیری اکثر دانش آموزان نظام آموزشی ما در یادگیری موضوعات مختلف در مقاطع گوناگون، سطحی و طوطی وار بوده به گونه ای که آنها قادر به یادگیری معنادار و درک روابط میان ایده ها نیستند. همواره پژوهش هایی به منظور مشخص کردن دلایل عدم پیشرفت تحصیلی صورت گرفته و نتایج نشان داده اند که یکی از عوامل مؤثر بر یادگیری و پیشرفت تحصیلی یادگیرندگان کیفیت تدریس و چگونگی ارائه درس (آموزش) است. یکی از آموزش های در نظر گرفته شده، آموزش معکوس است که می تواند در صورت به کارگیری درست هدف های در نظر گرفته شده، برای یادگیری موضوعات مختلف درسی به کار گرفته شود. با توجه به این نکته که در

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

آموزش سنتی دانش آموزان در کلاس آموزش می بینند و در خانه به تمرین می پردازند این امکان وجود دارد که سؤالات و مشکلاتی در حل تمرین ها داشته باشند و نیاز به معلم در آن لحظه احساس شود در حالی که در آموزش معکوس این روند جابه جا می شود و آموزش در خانه بوده و دانش آموزان در کلاس تمرینات را انجام می دهند و به راحتی با مشورت در گروه خود و یا در گروه کلاسی و با پرسش از دبیر خود مشکلات درسی به وجود آمده را برطرف می کنند؛ بنابراین جا دارد دبیران با این روش آموزش آشنا شده و تلاش در جهت بالا بردن مهارت های آموزشی خود داشته باشند همچنین دبیران باید به این نکته توجه داشته باشند که نیازی نیست آموزش فقط از طریق فیلم ویدئویی ارائه شود می توانند از منابع مختلفی بهره گیرند . گاه یک تصویر، چند اسلاید و یا محتوای منتشر شده می تواند فراگیر را به یادگیری عمیق تر نزدیک کند . پس با توجه به مطالب مطرح شده می توان نتیجه گرفت برنامه آموزش معکوس بر میزان یادگیری خودتنظیمی دانش آموزان تاثیر مثبت دارد.

در پاسخ به سوال دوم پژوهش مبنی بر آنکه " آیا آموزش معکوس بر اشتیاق تحصیلی دانش آموزان تاثیر مثبت دارد؟ نتایج آزمون t زوجی برای بررسی اثر آموزش معکوس بر اشتیاق تحصیلی (جدول ۲) نشان می دهد که آموزش معکوس بر اشتیاق تحصیلی اثر معنی داری دارد ($P \leq 0.05$). یعنی اشتیاق تحصیلی در گروه آزمایش از پیش آزمون تا پس آزمون به طور معنی داری افزایش یافته است ($P \leq 0.05$) اما در گروه کنترل از پیش آزمون تا پس آزمون تغییرات معنی داری مشاهده نشد ($P \geq 0.05$).

یافته های این پژوهش نشان میدهد که روش آموزش معکوس توانسته است اشتیاق تحصیلی دانش آموزان را به طور معنادار، افزایش دهد . این نتایج نشان میدهد که آموزش معکوس توانسته باعث افزایش نمرات و اشتیاق تحصیلی در دانش آموزان میشود . این یافته ها با یافته های عطاران و همکاران، ۱۳۹۴؛ اسماعیلی فر و همکاران، ۱۳۹۴؛ جمال الدین و عثمان، ۲۰۱۴؛ جانسون، ۲۰۱۳؛ معظمی، ۲۰۱۷؛ چن، ۲۰۱۸؛ الوند، ۲۰۱۶؛ بوومیستر، ۲۰۱۹ و همسو و با یافته های کابین، ۲۰۱۸ ناهمسو است.

در تبیین این یافته میتوان اشتیاق تحصیلی را یک سری فعالیت هایی دانست که باعث انگیزش و یادگیری فعال می شود و افرادی که به طور فزاینده ای آنها را تلفیق میکنند اشتیاق یادگیری را افزایش میدهند؛ همچنین کلاس معکوس به دلیل انعطاف پذیری بالایی که دارد، در واقع چارچوب کاملا ثابتی ندارد؛ در نتیجه فراگیر براساس میل و علاقه خود هر زمان که بخواهد به یادگیری می پردازد و از این نظر تنظیم برنامه براساس علایق و امکانات دانش آموز انجام می شود و همین امر باعث افزایش اشتیاق به تحصیل

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

میشود. برای تبیین یافته پژوهشی حاضر میتوان به دیدگاه McNally, Little استناد کرد که به باور او، کلاس- معکوس یک روش آموزش برای معکوس کردن روش آموزش سنتی به منظور رهایی از تدریس آموزشی است. در روش سنتی، کلاس درس به محتوای آموزشی اختصاص پیدا میکند و در این راستا تکالیفی جهت به کار گرفتن آن در بیرون از کلاس درس برای دانش آموزان، در نظر گرفته می شود؛ اما کلاس معکوس راهبردی است که سخنرانیهای آموزشی را از طریق فیلمبرداری، ضبط و آن را به بیرون از کلاس درس منتقل میکند (Little, 2015؛ McNally, 2016). همچنین در این رویکرد ارائه ی محتوا در کلاس درس کنار گذاشته میشود و مدرسان میتوانند فعالیت های کلاسی را از طریق آموزش - اینکه چگونه دانش آموزان به علت مسائل دست یابند و اطلاعات را در زندگی واقعی به کارگیرند- فراهم کنند. اجرای راهبردهای کلاس- معکوس باعث افزایش درک دانش آموزان نسبت به اهمیت فعالیت های قبل از کلاس درس و تقویت آن در داخل کلاس درس میشود.

در پاسخ به سوال سوم پژوهش مبنی بر آنکه "آیا بین خودتنظیمی یادگیری و اشتیاق تحصیلی دانش آموزان ارتباط معنی داری وجود دارد؟

در تبیین این مهم میتوان گفت فرد با دستیابی به خودپنداره مثبت در زمینه تحصیلی و در نتیجه اعتماد به توانمندی های تحصیلی خود که نتیجه خودپنداره مثبت است، به انجام دادن متعهدانه و مشتاقانه تکالیف درسی می پردازد؛ چیزی که در تعریف زیمرمن (2002) یادگیری خودتنظیم نامیده شده است. در واقع، فرد با یادگیری خودتنظیم، یادگیریهایش را از لحاظ شناختی، انگیزشی و رفتاری آغاز و مدیریت میکند و این به لحاظ عملی با رفتارهای مشتاقانه تحصیلی هماهنگ است. معناداری رابطه یادگیری خودتنظیم و انگیزش تحصیلی با نتایج پژوهشهای آپلتون، کریستنسون، کیم و رچلی (2006)، فردریک، بلامفلد و پریس (2004)، فرلانگ و کریستنسون (2008)، غلامعلی لوانسانی، مهدیپور مارالانی و حجازی (1396) و کریمی و کریمی (1395) همراستا است؛ برای مثال، والتر و تایلر (2012) به بررسی مدل های مربوط به یادگیری خودتنظیم و اشتیاق تحصیلی پرداختند تا به این سؤال پاسخ دهند که چرا برخی دانش آموزان در مدرسه عملکردی موفق دارند و عملکرد گروهی دیگر ناموفق است. براساس مدل اشتیاق تحصیلی فردریک و همکاران (2004) به تبیین رابطه بین یادگیری خودتنظیم و اشتیاق تحصیلی می پردازد. بعلاوه، تحقیقات زیادی، ارتباط میان یادگیری خودتنظیم و جنبه شناختی اشتیاق به عنوان یک آگاهی فراشناختی و استفاده از راهبردهای کنترل فراشناختی را گزارش کردند (آپلتون و همکاران، 2006؛ فردریک و همکاران، 2004؛ فرلانگ و کریستنسون، 2008). از

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

دیدگاه اسکینر، ولبرن و کانل (۱۹۹۰) اشتیاق تحصیلی سبب جذب دانش آموزان به فعالیتها و تلاشهای خودجوش در مدرسه و پایداری در انجام دادن تکالیف مدرسه میشود. همچنین اشتیاق تحصیلی با ابعاد عاطفی، رفتاری و شناختی در تعهد به یادگیری و عملکرد تحصیلی موفق بروز مییابد.

در نهایت، در تبیین کل مدل پژوهش میتوان گفت خودتنظیمی یادگیری با اشتیاق تحصیلی رابطه دارد. در واقع اینکه هر فرد درباره خود چگونه فکر میکند، هم روی نوع ارزیابی فرد در مورد عملکردش و هم بر نحوه انجام فعالیتها و تکالیف درسی اش که نمودی از میزان اشتیاق تحصیلی هم میتواند باشد، تأثیر می گذارد.

۳-۵ بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر به منظور بررسی تأثیر آموزش معکوس بر یادگیری خودتنظیمی و اشتیاق تحصیلی در دانش آموزان دختر هنرستان های شهرستان جاجرم انجام شد. با توجه به بررسی های انجام گرفته در این پژوهش می توان به طور کلی بیان کرد که هر سه فرضیه این پژوهش تایید می شود.

در بسیاری از کشورها، به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در نظام آموزشی به منظور ارتقای کیفیت روشهای یاددهی و یادگیری مورد توجه خاص قرار گرفته است؛ به همین دلیل استفاده از رویکرد تلفیقی در تدریس با استقبال ویژه ای روبه رو شده است. در عین حال همزمان با فراگیر شدن رویکرد سازنده گرایی استفاده از روش های تدریس نوین مانند کلاس معکوس نیز توجه فعالان حوزه ی تعلیم و تربیت را به خود جلب نموده است. مطالعات فراوانی پیرامون استفاده از این روش در امر یاددهی و یادگیری انجام شده است، که هنوز در مراحل ابتدایی خود به سر میبرند.

محدودیت ها

در اختیار محقق

نمونه مورد مطالعه تنها دانش آموزان پایه دهم و یازدهم بودند که ممکن است تعمیم نتایج به دانش آموزان در پایه ها و مقاطع دیگر را با مشکل مواجه سازد.

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

نمونه مورد مطالعه تنها از مدارس دخترانه انتخاب شدند و ممکن است تعمیم نتایج به مدارس دیگر از جمله دانش آموزان پسر با مشکل مواجه شود.

خارج از اختیار پژوهشگر

یکی از محدودیت هایی که در این پژوهش وجود داشت تاثیر سایر شرایط بر نتیجه پژوهش بود. به عبارت دیگر ممکن است علاوه بر روش تدریس معکوس، عامل دیگری بر رشد و پیشرفت گروه آزمایش یا گواه تاثیر گذاشته باشد که از دسترس پژوهشگر خارج بوده است اما تاثیر خود را بر نتیجه پژوهش گذاشته باشد. به بیان دیگر می توان گفت که متغیرهای زیادی ممکن است بر پژوهش تاثیر گذار باشد و از دسترس پژوهشگر خارج باشد.

یکی دیگر از محدودیت های این پژوهش محدود بودن نتیجه این پژوهش به دانش آموزان دختر در سطح جاجریم می باشد و عدم امکان تعمیم دادن نتایج آن به سایر شهرها می باشد.

در روش یادگیری معکوس یادگیرندگان نیازمند آن هستند که در محیط خارج از کلاس به تجهیزاتی چون رایانه و اینترنت با سرعت مناسب دسترسی داشته باشند عدم دسترسی برخی از دانش آموزان به تجهیزات و وسایل مناسب مثل تبلت، موبایل هوشمند، لپ تاپ و اینترنت با سرعت مناسب برای تماشا و مرور فیلم های آموزشی در خانه یکی دیگر از محدودیت های این پژوهش بود. علیرغم پیش بینی های لازم در این زمینه و هماهنگی با اولیا و مدیر آموزشگاه جهت در اختیار دادن ابزارها و سیستم های مورد نیاز، گاه این مورد خارج از کنترل بود.

تعطیلی و غیر حضوری شدن کلاس های هنرستان به دلیل شیوع کرونا با توجه به وضعیت قرمز شهرستان در مقطعی از اجرای کار پژوهشی نیز از جمله محدودیت های خارج از کنترل بود که اجرای سریع تر و مفید تر کار را تحت تاثیر قرار می داد.

پیشنهادهای پژوهشی

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

نباید تأثیر دبیر در روش‌های تدریس جدید که برای افزایش کیفیت تدریس اجرا می‌شوند، را نادیده گرفت، زیرا این معلم است که با رفتار و روش تدریس مناسب می‌تواند شاگردانش را به یادگیری بیشتر ترغیب کند و افرادی خلاق، شجاع و با اعتماد به نفس به جامعه تحویل دهد. دبیران در حقیقت خط اول جبهه‌ی تربیت هستند، به همین دلیل باید با به‌روزترین ابزارها و روش‌های تدریس نوین آشنا باشند. لذا باید در جهت ارتقای مهارت‌های تدریس معلمان، روش‌های نوین آموزشی همچون روش آموزش معکوس آموزش داده شود بنابراین لازم است مدیران، معلمان را در جهت آشنایی و بکارگیری روش آموزش معکوس با برگزاری دوره‌های ضمن خدمت یاری دهند.

پیشنهاد می‌شود در آموزش و پرورش روش‌های ایجاد و توسعه روش آموزش معکوس بیشتر و عمیق‌تر مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد

پیشنهاد می‌شود علل پافشاری بیشتر معلمان به روش تدریس سنتی و استفاده کمتر از روش‌های نوین تدریس از جمله آموزش چند رسانه‌ای مورد بحث و بررسی قرار گیرد. تأثیر سایر روش‌های تدریس در میزان اثربخشی یادگیری نیز مورد بررسی قرار گیرد. با توجه به بررسی دو آیت‌م یادگیری خودتنظیمی و اشتیاق تحصیلی در این تحقیق، پیشنهاد می‌گردد از این مشخصه‌ها در سایر تحقیقات بیشتر استفاده شود تا میزان تأثیر ابزارهای مختلف در افزایش توان دانشی و مهارتی دانش‌آموزان کشور مورد سنجش واقعی قرار بگیرد.

با همفکری و همکاری تکنولوژیست‌های آموزشی، متخصصان نرم‌افزارهای رایانه‌ای و متخصصان برنامه‌ریزی درسی، نرم‌افزارهای آموزشی غنی تولید و در اختیار معلمان قرار گیرد. به دبیران عزیز پیشنهاد می‌شود که از روش آموزش معکوس بهره‌کافی را ببرند چرا که با استفاده از این روش بهتر می‌توانند مدیریت زمان نموده و وقت خویش را بیشتر صرف پاسخگویی به سوالات و شبهات دانش‌آموزان نمایند.

اسلامی، محمد علی؛ درتاج، فیروز؛ سعدی پور، اسماعیل؛ دلاور، علی. (۱۳۹۶). مدل یابی علی‌اشتیاق تحصیلی بر مبنای منافع شخصی و منابع اجتماعی در دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه امیرکبیر تهران. راهبردهای شناختی در یادگیری، (۹)۱۵، ۱-۱۹.

اصلانی، زهرا؛ ازکیا، مصطفی؛ زنجانی، حبیب‌اله. (۱۳۹۷). بررسی عوامل مؤثر بر مصرف انرژی (برق) خانوار شهری با رهیافت نظریه بنیانی (مورد مطالعه: منطقه پنج شهر تهران). فصلنامه برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، (۳۴)۹، ۳۳-۱.

امیری، تورج. (۱۳۹۷). کاربرد کلاس‌های درس معکوس در یادگیری الکترونیکی. دوازدهمین کنفرانس بین‌المللی روان‌شناسی و علوم اجتماعی. تهران، شرکت همایشگران مهر اشراق.

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین‌المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

پربرتاوشی، محبوبه، برج علی، احمد، کیامنش، علیرضا، (۱۳۹۷)، نقش میانجی راهبردهای یادگیری خودتنظیمی در رابطه با اهمالکاری و عواطف مثبت و منفی در دانش آموزان دبیرستانی، فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد گرمسار، سال 12، شماره 3، ۷۰-۵۳.

نکاوند، مهراندخت؛ جعفری، پیوش؛ آراسته، حمیدرضا. (۱۳۹۶). اشتیاق تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی و نقش محیط یاددهی و یادگیری در آن. فصلنامه علوم پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی، ۲۸(۱)، ۶۵-۵۸.

بررسی اثربخشی آموزش راهبردهای یادگیری خودتنظیمی بر خودکارآمدی و تفکر انتقادی دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه. پژوهش در برنامه ریزی درسی. 18(69), 153-169.

سمیعی زعفرندی، مرتضی، نعمتی، مرضیه، علیزاده، معصومه. (۲۰۲۱). بررسی اثربخشی آموزش راهبردهای یادگیری خودتنظیمی بر خودکارآمدی و تفکر انتقادی دانش آموزان دختر دوره دوم متوسطه. پژوهش در برنامه ریزی درسی , 18(69), 153-169.

اسلامی، م. ع.، درتاج، ف.، سعدیپور، ا.، و دلاور، ع. (۱۳۹۷). مدلیابی علی اشتیاق تحصیلی بر مبنای عملکرد تحصیلی حمایتشده، عزت نفس و خودکارآمدی درسی در دانشجویان دوره کارشناسی دانشگاه امیرکبیر تهران. دوفصلنامه راهبردهای شناختی در یادگیری. ۶(۱۰). ۷۵-۵۷.

فرضی، حمیده، زارعی، حیدرعلی. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین مسئولیت پذیری با سبک های حل مسئله در دانش آموزان پایه ششم شهرستان شاهین دژ در سال تحصیلی ۹۳-۹۴. فصلنامه روان شناسی تربیتی، ۶(۴)، ۶۹-۵۹.

قدم پور، عزت اله؛ فرهادی، علی؛ نقی بیراوند، فاطمه. (۱۳۹۵). تعیین رابطه بین فرسودگی تحصیلی با اشتیاق و عملکرد تحصیلی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی لرستان. پژوهش در آموزش علوم پزشکی، ۸(۲)، ۶۰-۶۸.

قدم پور، عزت اله؛ قاسمی پیر بلوطی، محمد؛ حسونوند، باقر؛ خلیلی گشنگانی، زهرا. (۱۳۹۶). ویژگی های روان سنجی مقیاس اشتیاق تحصیلی دانش آموزان. اندازه گیری تربیتی، ۸(۲۹)، ۱۶۷-۱۸۴.

طباطبایی، نفیسه. طباطبایی، سید شهاب الدین. کاکایی، یزدان. محمدی آریا، علیرضا (۱۳۹۰). رابطه سبک های هویت و مسئولیت پذیری با پیشرفت تحصیلی نوجوانان ۱۵ تا ۱۹ ساله شهر تهران. فصلنامه رفاه اجتماعی، ۱۲(۴۴)، ۲۳-۴۲.

طباطبایی، سید موسی؛ قادری، فریده. (۱۳۹۷). خودتنظیمی یادگیری و تأثیر آن بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان. مطالعات روانشناسی و علوم تربیتی، ۴(۱)، ۱۲۶-۱۳۴.

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

- طهماسب زاده شیخلار، داوود؛ شیخی، موریس؛ عظیم پور، احسان. (۱۳۹۷). نقش بهزیستی اجتماعی و فرسودگی تحصیلی در پیش بینی اشتیاق تحصیلی دانشجویان. راهبردهای آموزش در علوم پزشکی، ۱۱(۲)، ۸۴-۹۰.
- سعدی پور، اسماعیل (۱۳۹۶). تأثیر آموزش ذهن آگاهی بر حافظه کاری و اشتیاق تحصیلی دانش آموزان، فصلنامه علمی- پژوهشی پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی، ۵(۲)، ۹۹-۹۱.

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی
مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی
با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

